

Omgaan met verontrusting bij minderjarigen

September 2024

Opgroeien

Jeugdhulp

Verontrusting?

Er zijn tal van **definities** (IVRK, decreet jeugdhulp, ...)

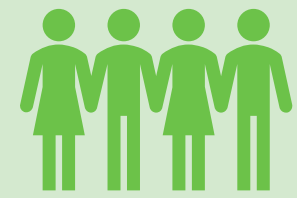
Onze **tip**? Vergeet al die moeilijke definities en onthoud

“Als jij je zorgen maakt over een kind, dan is er verontrusting”

- Soms heel zichtbare signalen (vb. lichamelijke letsels), soms alleen een buikgevoel
- Verontrusting – zelf als het niet meer dan een buikgevoel is- is een **oproep om te handelen**

iedereen die met kinderen omgaat, kan iets doen als er verontrusting is

Omgaan met verontrusting?

Gedeelde verantwoordelijkheid -> iedereen kan (moet?) iets doen, van de bezorgde buurvrouw tot de professional in de jeugdbescherming

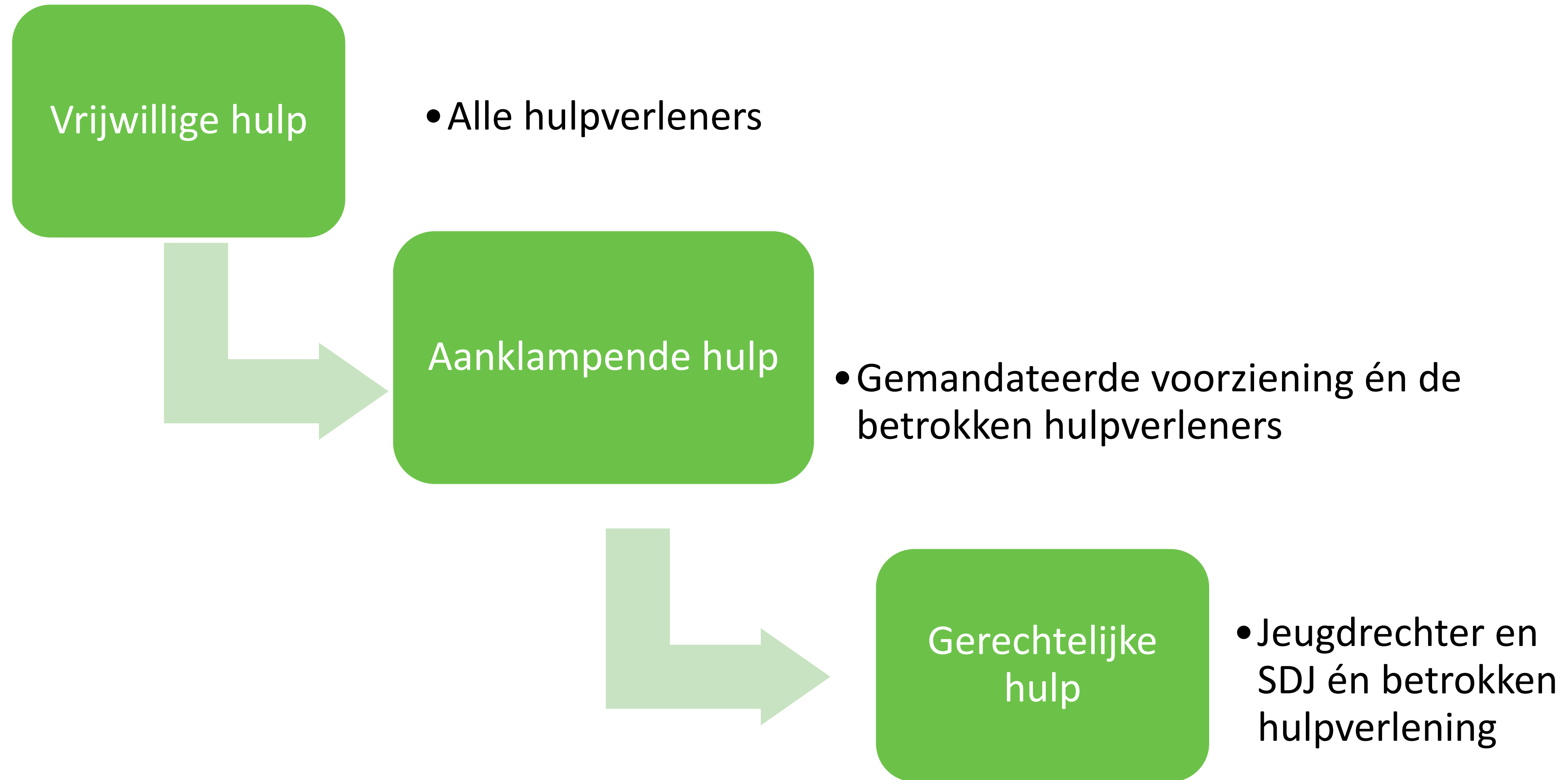

Maar van sommigen verwachten we “**meer**”:

Van elke **jeugdhulpaanbieder** wordt vb. verwacht dat deze kan omgaan met verontrustende situaties **en** dat deze de jongere kan toeleiden naar de meest geschikte hulp

schematisch

Hoe kan ik als arts omgaan met verontrusting?

Durf vertrouwen op je gevoel, ook als er geen 'zichtbare' letsels zijn

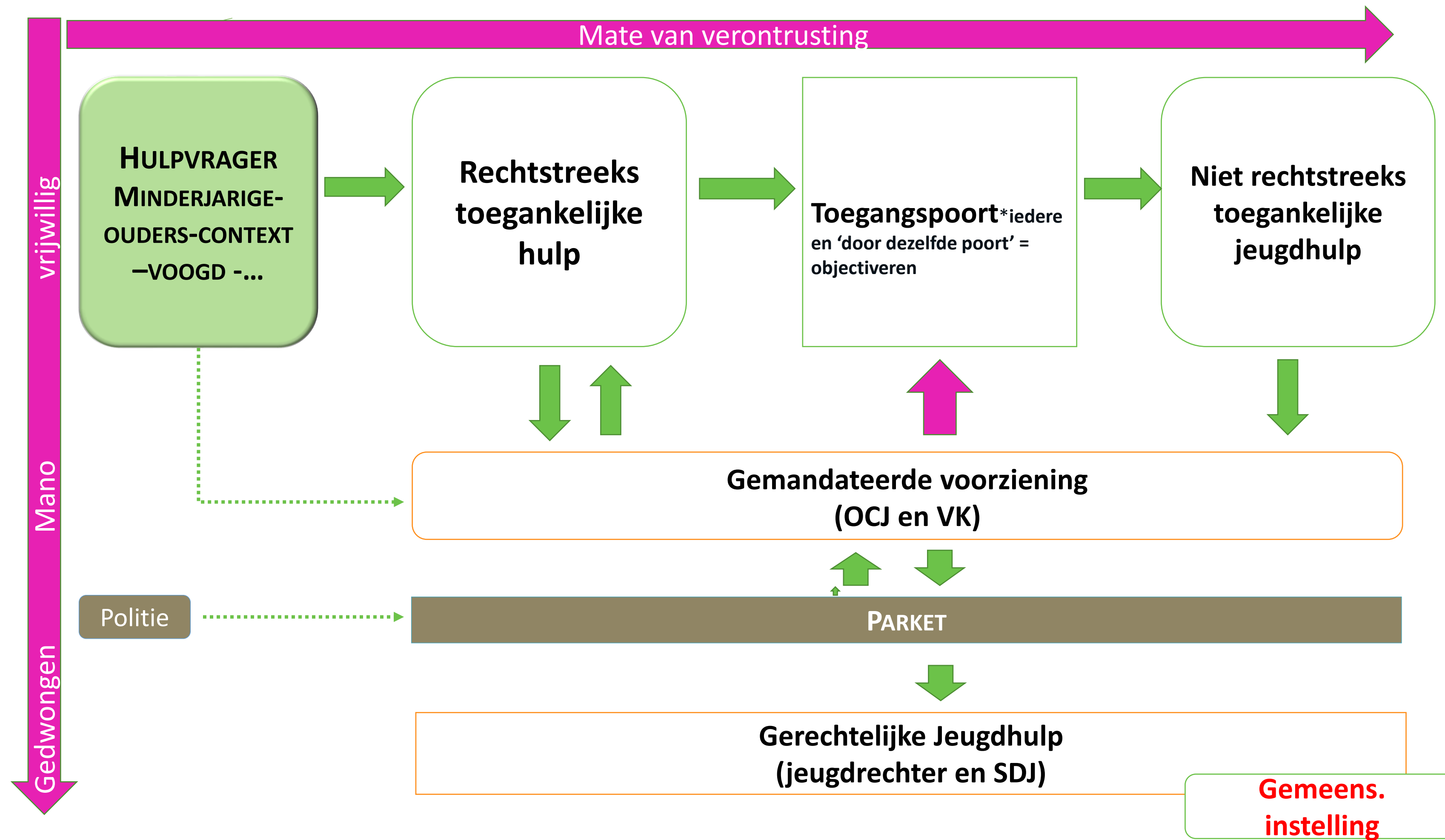
Blijf er niet alleen mee lopen

- Kan ik erover **spreken** met de ouders of met het kind zelf? Vragen ze zelf om hulp?
- Waar kan ik als arts meer **informatie of advies** krijgen? (zonder direct een aanmelding voor jeugdhulp te doen)
 - [Onlinehulplijnen in Vlaanderen · Onlinehulp-Vlaanderen](#) (kan anoniem)
 - De [vertrouwenscentra kindermishandeling](#) (VK) (je hoeft niet meteen een aanmelding te doen, je kan er ook terecht voor informatie en advies)
 - De [consultfunctie](#) van het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (kan zonder de naam van de patiënt te melden en leidt niet automatisch tot een aanmelding)
 - [Veilig en omringd in de buik](#) (zorgen over zwangere vrouwen en ongeboren kinderen)
- Neem een kijkje op de website van [Jeugdhulp Vlaanderen](#)
- Contacteer het [lokaal team van Kind en Gezin](#) (multi-expertise team met o.a. psychopedagoog, sociaal werkers, verpleegkundigen én artsen)

Hoe kan ik als arts omgaan met verontrusting?

Na voorgaande stappen overtuigd dat hulpverlening nodig is?

- Jeugdhulp Vlaanderen: divers en breed aanbod <-> complex om erdoor te navigeren
- Vb. sommige diensten zijn rechtstreeks toegankelijk, anderen zijn alleen toegankelijk op 'verwijzing'.

Rechtstreeks toegankelijke hulp

hulpverlening die **voor iedereen toegankelijk** is.

Diensten waar een ouders en kinderen (of iemand anders die zich zorgen maakt over een kind) zélf naar toe kunnen stappen om informatie, hulp, ondersteuning ... te vragen.

Eerder 'lichte' vormen van hulp, korte duur, meestal ambulante

= [rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp](#)

= jeugdhulp 'voor' de toegangspoort

Vanuit de rechtstreeks toegankelijke hulp kan en moet toegeleid worden naar 'zwaardere' hulp achter de toegangspoort

Enkele voorbeelden:

- De teams van Kind en Gezin;
- Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB);
- Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) en Jongeren Adviescentra (JAC).
- Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG);
- Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG)
- Diensten thuisbegeleiding/dagcentra, van Jongerenwelzijn/VAPH

Niet rechtstreeks toegankelijke hulp

Diensten waarvoor een **aanmelding nodig is door een jeugdhulpaanbieder**, met een specifieke **aanmeldprocedure**

Vaak ingrijpende en heel intensieve hulpvormen

= [niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp](#)

= jeugdhulp 'achter' de toegangspoort

Enkele **voorbeelden**:

- verblijf in leefgroep
- Kamertraining
- kleine wooneenheden
- contextbegeleiding autonoom wonen
- diagnostiek, ...

Kan ik als arts zelf aanmelden voor niet rechtstreeks toegankelijke hulp?

Artsen nemen een bijzondere positie in:

- Strikt genomen geen jeugdhulpverlener volgens het decreet Integrale jeugdhulp
- Een (beperkt) aantal actoren werd in het decreet jeugdhulp *gelijkgesteld met jeugdhulpverleners* voor wat betreft de *aanmelding* bij de toegangspoort en bij de gemandateerde voorzieningen

Het antwoord is dus **JA**

Hoe?

1. een afspraak maken met het team indicatiestelling van de [intersectorale toegangspoort](#) om samen de aanvraag in te vullen.
2. Op zoek gaan naar een jeugdhulpverlener die wel toegang heeft tot het elektronische aanmeldformulier en die samen met jou de aanvraag wil doen (Algemeen Welzijnswerk, Centra voor Leerlingenbegeleiding, teams Kind en Gezin, voorzieningen Bijzondere Jeugdbijstand,...)
3. bellen of e-mailen naar de intersectorale toegangspoort en een blanco aanmelddocument bij hen opvragen, dat je kunt invullen en per e-mail.

Welke soorten jeugdhulp zijn er?

Neem een kijkje op de
[website van Jeugdhulp](#)

en op

[www.jeugdhulp.be/contact/
voorzieningen](http://www.jeugdhulp.be/contact/voorzieningen)

Opgroeien

Jeugdhulp

Wat moet je doen als de hulpverlening vastloopt?

Wanneer je merkt dat:

- de (vrijwillige) hulpverlening vastloopt (vb hulp niet aanvaard door de ouders of de minderjarige)
- de jongere is in gevaar of de ontwikkelingskansen zijn ernstig bedreigd (nood aan **jeugdbescherming**)

Aanmelden bij **gemandateerde voorziening**

- Vertrouwenscentrum Kindermishandeling
- Ondersteuningscentrum Jeugdzorg

“De **overheid vindt het nodig om tussenbeide** te komen in de hulpverlening. Nog steeds **vrijwillige hulpverlening** maar met een extra gesprekspartner die de zaken kan duiden, die mee kan motiveren, die bijkomende partners kan betrekken...”

hoe werkt een OndersteuningsCentrum Jeugdzorg?

Ondersteuningscentrum Jeugdzorg heeft 4 functies:

1. Advies geven aan hulpverleners (**Consult**)
2. Onderzoeken of het nodig is dat de overheid tussenkomt in de hulpverlening (onderzoek maatschappelijke noodzaak)
3. Hulpverlening opstarten of lopende hulpverlening mee opvolgen (na beslissing maatschappelijke noodzaak)
4. Doorverwijzen naar de Parket bij inschatting dat gerechtelijke jeugdhulp nodig is

Wat is een consult?

- Telefoonlijn van het ondersteuningscentrum jeugdzorg
 - de verontrusting helder krijgen en nagaan welke stappen er nog gezet kunnen worden
 - *geen* formeel oordeel over maatschappelijke noodzaak
 - kan anoniem
 - leidt enkel tot een aanmelding indien de consultvrager dit zélf beslist. De consultvrager is dus in alle gevallen 'eigenaar' van het gekregen advies en moet vervolgens zelf de nodige verdere stappen zetten
- Praktisch? <https://www.jeugdhulp.be/professionelen/actoren-jeugdhulp/jeugdbescherming/ondersteuningscentrum-jeugdzorg>

Hoe aanmelden bij Ondersteuningscentrum Jeugdzorg?

- De standaardprocedure is via een hulpverlener (online applicatie)
- Artsen kunnen ook zelf aanmelden door contact te nemen per mail of telefonisch met het team in je regio

Contactgegevens: [Ondersteuningscentrum jeugdzorg | Jeugdhulp](#)

Wat kan je verwachten van het OCJ?

- Consulent als **bijkomende gesprekspartner** 'met mandaat van de overheid' om de hulpverlening te deblokken
- Kennis van hulpverleningslandschap
- Kracht- en oplossingsgerichte aanpak
- Overleg met alle betrokken partijen (welke hulp is nodig, wat is er al gebeurd, waar loopt de hulp vast,)
- Veiligheid minderjarige centraal (jeugdbescherming)
- Eventueel verdere stappen als hulp niet aanvaard wordt (doorverwijzen parket na gesprek van laatste kans)

Wat kan je niet verwachten van een OCJ?

- Bij het OCJ zijn er **niet meer of geen andere hulpvormen** beschikbaar dan via aanmelden bij de toegangspoort!
 - > OCJ moet net als iedere andere hulpverlener een aanvraag doen bij toegangspoort (A-doc) en dan wachten op hulp (geen voorrang voor OCJ)
- Een consulent volgt soms meer dan 80 gezinnen op, enorm hoge caseload:
 - > laat van je horen!
 - > vraag zelf om mee uitgenodigd te worden
 - > volg het dossier actief mee op

Hoe krijg je gerechtelijke jeugdhulpverlening?

- Parket ontvangt een proces verbaal van de politie (misdrijf)
of
- Doorverwijzing parket vanuit een gemandateerde voorziening
- Parket maakt inschatting: moet de jeugdrechter gevorderd worden?
- Jeugdrechter beslist over wat nodig is voor specifieke jongere/kind en **Sociale Dienst Jeugdrechtbank** volgt de situatie mee op,
- Is **gedwongen hulpverlening** (niet vrijwillig)

Wat doet de Sociale Dienst Jeugdrechtbank?

- Consulent als **gesprekspartner** om de situatie, zorgen scherp te krijgen en mee in beeld te brengen wat nodig is voor de veiligheid en ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren en daartoe de nodige stappen te zetten.
- De consulent rapporteert aan de jeugdrechter en geeft adviezen aan de jeugdrechter
- Kennis van hulpverleningslandschap
- Kracht- en oplossingsgerichte aanpak
- Overleg met alle betrokken partijen
(welke hulp is nodig, wat is er al gebeurd, waar loopt de hulp vast,)
- Zowel cases mbt verontrusting als jeugddelinquentie

Wat kan je *niet* verwachten van de sociale dienst jeugdrechtbank (SDJ)?

Bij de jeugdrechter en het SDJ zijn er **niet meer of geen andere hulpvormen** beschikbaar dan via aanmelden bij de toegangspoort!

- > jeugdrechter en SDJ moeten net als iedere andere hulpverlener een aanvraag doen bij toegangspoort (A-doc) en dan wachten op hulp (geen voorrang)
- > **uitzondering: Gemeenschapsinstelling** (exclusieve toegang Jeugdrechtbank)

Een consulent bij SDJ volgt soms meer dan 80 gezinnen op, enorm hoge caseload:

- > laat van je horen!
- > vraag zelf om mee uitgenodigd te worden
- > volg je dossier actief mee op

Crisishulp

Crisissituatie?

Vb. moeder wordt plots erg ziek en ze moet naar het ziekenhuis. Ze heeft geen andere familieleden of netwerk waar haar kind terecht kan.

➤ contact opnemen met het **Meldpunt Crisisjeugdhulp**

Welke soorten crisishulp:

- crisisinterventie aan huis (mobiel) of in een voorziening (ambulant)
- crisisbegeleiding aan huis (mobiel) of in een voorziening (ambulant)
- crisisverblijf in een voorziening of een pleeggezin

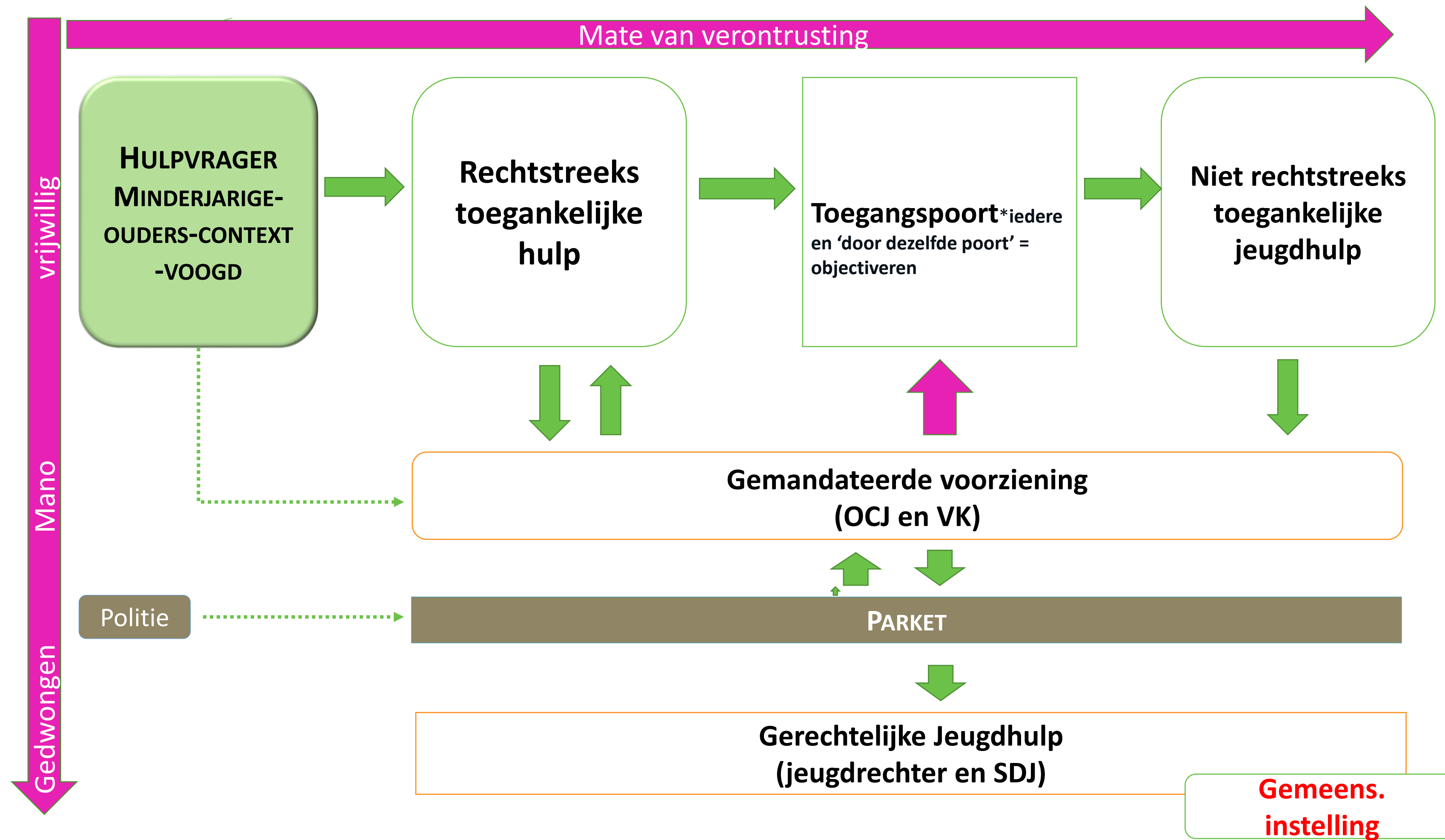
Contactgegevens: [Crisishulp -18 | CAW](#)

Acuut gevaar?

Hoogdringende maatregel Jeugdrechtbank

De jeugdrechtbank kan een **hoogdringende maatregel** nemen wanneer er sprake is van **acuut gevaar voor de minderjarige**.

- Pas nadien wordt onderzocht of vrijwillige hulp mogelijk is.
- De jeugdrechter bepaalt welke hulpverlening noodzakelijk is en hoe lang. Hij of zij wordt daarin bijgestaan door de consulenten van de sociale dienst jeugdrechtbank (SDJ).

(Dringende) medische hulp geplaatst kind?

1. Ouderlijk gezag

- een jeugdhulpmaatregel verandert meestal niets aan het ouderlijk gezag: de ouders blijven hun volledige ouderlijke bevoegdheden uitoefenen
- Heel uitzonderlijk: ontzetting uit het ouderlijke gezag -> er wordt een voogd aangeduid die het ouderlijke gezag uitoefent

2. Gradueel concept van bekwaamheid minderjarige

- wet op patiëntenrechten gaat uit van toenemende bekwaamheid minderjarige ten nadele van beslissingsrecht ouders.
- Inschatting arts is doorslaggevend (geen harde criteria om de bekwaamheid minderjarige in te schatten)

3. Uitzonderingen (escape clauses)

- Spoedeisende medische hulp
- Belang van de minderjarigen wordt geschaad (door beslissing ouders)

In die gevallen kan de arts – desnoods zonder de ouders in te lichten- een behandeling opstarten (of weigeren).

Vaccinaties voor geplaatste kinderen

Specifiek voor **vaccinaties** bepaalt art. 78/6 van het Decreet Integrale Jeugdhulp dat preventieve vaccinaties toegediend mogen worden aan de minderjarigen die geplaatst zijn in de gemeenschapsinstelling of in een erkende voorziening.

- een afwijking van het ouderlijk gezag in het belang van het beschermen van de algemene gezondheid in die voorzieningen.
- artikel geldt niet binnen pleegzorg.